

Migration, Adaptation and Staying of Population in Industrial-Coastal Counties of Iran; Case study: Boushehr province, Kangan county

Reza Noubakht^{1✉}, Valiollah Rostamalizadeh²

1. Assistant Professor of Demography, University of Payame Noor, Tehran, Iran

✉ E-mail: rznoubakht1981@pnu.ac.ir

2. Assistant Professor of Development Sociology, National Institute for Population Research, Tehran, Iran

E-mail: vali.rostamalizadeh@psri.ac.ir

How to Cite: Noubakht, R; Rostamalizadeh, V. (2023). Migration, Adaptation and Staying of Population in Industrial- Coastal Counties of Iran; Case study: Boushehr province, Kangan county. *Geography and Development*, 21 (70), 225-248.

DOI: <http://dx.doi.org/10.22111/GDIJ.2023.7420>

Received:

31 July 2022

Received in revised form:

16 October 2022

Accepted:

29 December 2022

Published online:

20 January 2023

Keywords:

Migration,
Industrialization,
Boushehr,
Staying and permanence
of migrant population,
Adaptation.

ABSTRACT

Industrialization in some cities, especially coastal cities creates new work and labor circumstances and it affects feelings in all economic sections. Therefore, along with financial movements, we could observe that it carries out population movement and displacement. The aim of this research is to study migrant's population staying and persistence according to adaptation (social and environmental) in industrial- coastal regions. Accordingly, the staying concept analysis in migration and adaption theories framework. The research is carried out by sampling survey with a sample size of 654 migrants selected by probability proportional to size (PPS). The results of logistic regression showed affective factors on the staying of immigrants in the short-term period (the next 5 years), are environment adaption, and length of stay. In the medium period, the key affecting factors are age, length of stay, social adaption, and environment adaption. For long-term staying or permanent residence, the factors include environment adaption, social adaption, and age, which affect the durability of migrants. In consequence, study findings emphasis on theoretical and conceptual interaction between staying of migrants, adaptation and socio-economic factors according to adaptation and migration economic theories.

© the Author(s).

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

Extended Abstract

1. Introduction

Among the types of cities, there is a special type of cities that, in addition to being coastal, are also mining or extractive, and these characteristics have provided the basis for the industrialization of these areas. The industrialization of these areas, along with features such as being on the coast, has led to an increasing growth in production, productivity, and the specialization of the economy in all dimensions. Economic prosperity resulting from the concentration of industries in a region creates new job opportunities and turns labor and activity supply

centers into major centers of population attraction. The most important and first changes resulting from the industrialization process of the coastal county of Kangan in Bushehr province have been the economic prosperity, the increase of new job opportunities, the formation of work and activity supply centers. These changes have provided the necessary ground to encourage different population groups with different economic, demographic and social characteristics to migrate to this region. According to the census results of 1996 and 2011, in a period of 15 years, more than 80 thousand of

these immigrants with different characteristics have migrated to the region. Due to these changes, the stability of the population and the permanence of the migrant workforce in these areas is a subject that has received less attention in studies related to industrial-coastal cities and in the general field of migration. The population structure and the specific composition of this region after the establishment of industries raises the issue of whether this amount of migrant labor will be sustainable in the industrial-coastal city of Kangan? And what conditions and factors are effective in the permanence or return of immigrants? Also, how and with what solutions can these work environments be turned into family environments and provide conditions that, in addition to individual migration flows, family migrations have a wider form. In this context, scholars have tried to analyze their analyzes separately, considering the role of economic and non-economic factors affecting staying/returning.

2. Methods and Material

The present study is a survey-based descriptive-analytical study that uses a structured questionnaire to collect data. The statistical population of the study is 53069 people who have migrated from different parts of Iran to the South Pars industrial zone and are working in one of the phases/petrochemical plants. The sample size was calculated to be 654 using the proposed method of Lin and Cochran formula. Since 64% of the region's workforce is active in the phases and 36% in petrochemical plants, 410 samples are assigned to the phases and 244 to the petrochemical plants. Therefore, the probability proportional to size stratified sampling method was used to select the samples. In addition to demographic and contextual questions, the questionnaire included items about membership in different networks before and after migration. The questions had been validated in previous studies. In the used questionnaire, in addition to the demographic questions, the concepts; Durability and adaptability. The concepts are included in the questionnaire according to the theoretical and experimental background of the research. Therefore, items whose validity has been tested and confirmed in previous studies have been

used. In addition, it has been tried to evaluate the reliability and validity of the questionnaire in two stages, using content validity and Cronbach's alpha in the pre-test.

3. Results and Discussion

The results of the situation of immigrants in terms of staying level show that 75% of immigrants intend to stay in this area for the next 5 years, 41% until retirement and 10% until the end of their lives. In general, the average length of stay of immigrants in this industrial area is about 9 years. The findings of the study show that with increasing age, the desire to stay increases, although with a gentle slope. Also, immigrants who stay longer are more likely to stay until retirement. Therefore, the presence of more immigrants can be associated with greater adaptation and, as a result, a higher desire to stay. The results of the regression analysis of factors affecting the permanence /staying of immigrants indicate that, in long-term permanence, i.e. until the end of life, people who have high adaptation in the field of natural and social environment are more permanent, and environmental and social factors have a greater effect on the long-term staying of people. The variables of age, education, employment status, length of stay, and workplace significantly affect the permanence of immigrants.

4. Conclusion

The obtained results emphasize the theoretical and conceptual interaction of permanence, adaptation, socio-economic factors based on adaptation theories and economic perspectives in the field of migration. Along with variables such as age, income and duration of stay in the region, adaptation of immigrants to the social and natural environment is considered one of the most important determinants in the permanence of immigrants. The significant impact of immigrants' adaptation indicates that the theoretical approach of adaptation can be used in the field of migration studies and it creates the possibility to help the development of the theoretical perspectives of migration studies.

Keywords: Migration, Industrialization, Industrial-coastal regions, Staying and permanence of migrant population, Adaptation.

5. References

- Abbasi shavazi, Mohammad Jalal & Rasoul Sadeghi (2015). Socio- cultural Adaptation of Second- generation Afghans in Iran. *International Migration*, Vol. 53, No.6, 89-110.
https://www.researchgate.net/publication/260305708_Socio-cultural_Adaptation_of_Second-generation_Afghans_in_Iran
- Agadjanian, Victor., Gorina, Evgenia & Cecilia Menjivar (2014). Economic incorporation, civil inclusion, and social ties: plans to return home among central Asian migrant women in Moscow, Russia. *International Migration Review*, Vol.48, No.3, 577-603.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/imre.12117>
- Ager, Alastair & Alison Strang (2008). Understanding Inteferation: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, Vol 21, No.2, 166-191.
<https://academic.oup.com/jrs/article/21/2/166/1621262>
- Amininejad, Gholamreza (2015). an analysis of socio- economic and cultural effects of southern pars projects & installataions on the villages in Busheher Province. *Spatial Planning*, 5(1), 101-122.
<https://www.sid.ir/paper/223692/en>
- Amiri, N(2013), Spatial-Spatial Effects of South Pars Facilities on Population Centers of Asalouye District, Doctoral Dissertation, Shahid Beheshti University, Faculty of Earth Sciences, Department of Geography and Urban Planning, Tehran.
<https://centlibrary.sbu.ac.ir/site/catalogue/380800>
- Basharti Fard, S, Qadri, I, Pishgahi Fard, Z (2016) Determining Sustainable Development Strategies in Oil Cities (Case Study of Abadan City), *Geography Quarterly (Regional Planning)*, Volume 6, Number 24, 53-67.
http://www.jgeoqeshm.ir/article_43338.html
- Berry, John W (1992). Acculturation and Adaptation in a New Society. *Interantional Migration*, Vol.30, No.1, 69-85.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-2435.1992.tb00776.x>
- Berry, John W., Phinney, Jeans S, Sam, David L & Paul Vedder (2006). Immigrant Youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology*, Vol.55, No.3, 303-332.
<https://iaap-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>
- Borjas, George J (1989). Economic theory and International migration. *International migraton review*, Vol 23. No 3, 457-485.
<https://www.jstor.org/stable/2546424>
- Carling, Jorgen & Silje Vatne Pettersen (2014). Return migration intentions in the integeation-transnationalism matrix, *International Migration*, Vol 52, No 6. 13-30.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imig.12161>
- Constant, Amelie & Douglas S. Massey (2002). Ruturn migration by German guestworkers: neoclassical versus new economic theories. *International Migration*, Vol 40, No 4, 5-38.
<https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/15286783.pdf>
- de Castro, Josue. (1979). *Hungry Man*, Amir Kabir Institute Publications, Tehran.
<https://amirkabirpub.ir/product/15642>
- De Haas, Hein., Fokkema, Tineke & Mohamed Fassi Fihri (2015). Return Migration as Failure or Success? The Determinants of Return Migration Intentions Among Moroccan Migrants in Europe. *Journal International Migration Integration*, Vol 16, No2, 415-429.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26161043/>
- De Hass, Hein & Tineke Fokkema (2011). The effects of integeation and transnational ties on international return migration intentions, *Demographic Research*, Vol 25, 755-782.
<https://www.demographic-research.org/volumes/vol25/24/25-24.pdf>

- Dustmann, Christian (2001). Why go back? Return motives of migrant workers. in *International Migration: Trends, Policies and Economic Impact*. Edited by Slobodan Djajic Routledge, London.
<https://www.econbiz.de/Record/why-go-back-return-motives-of-migrant-workers-dustmann-christian/10001609829>
- Farhodi, Rahmat Elah et al (2008). How the spatial distribution of the population in the urban system of Iran during the years 2015 to 2015, human geography researches, University of Tehran, number 68, summer, Tehran.
<https://www.sid.ir/paper/139103/fa>
- Ghadami, M. et al (2018). Determining development strategies of cities relying on oil extraction industry using SWOT method, IEA analysis and QSPM matrix (case example: Dogonbadan city), *Modares magazine, space planning and planning*, period 15, Number 3; Autumn, 39-58.
<https://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-4898-fa.html>
- Gordon, Milto M (1964). *Assimilation in American Life, the Role of Race, and National Origins*. Oxford University Press, New York.
<https://www.amazon.com/Assimilation-American-Life-Religion-National/dp/0195008960>
- Harris, John R & Michael P Todaro (1970). Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis. *The American Economic Review*, Vol 60, No 1, 126-142.
<https://www.jstor.org/stable/1807860>
- Hill, J K (1987). Immigrant decisions concerning duration of stay and migratory frequency. *Journal of development economics*, Vol 25, No.1, 221-234.
<https://ideas.repec.org/a/eee/deveco/v25y1987i1p221-234.html>
- Hondagneu-Sotelo, Pierrette (1995). Beyond “the longer they stay” (and say they will stay): Women and Mexican immigrant settlement. *Qualitative Sociology*, Vol 18, No 1, 21-43.
<https://link.springer.com/article/10.1007/BF02393194>
- Iran Statistical Center (2012). *Migration and urbanization in Iran*, Tehran: Publications and information office of the center.
<https://amar.org.ir/>
- Iran Statistics Center, detailed results of general population and housing censuses 1996, 2006.
<https://amar.org.ir/>
- Iran Statistics Center, preliminary results of the general population and housing census 2011.
<https://amar.org.ir/>
- Lucas, David & Paul Meyer (2002). *An introduction to population studies*. Translated by: Hossein Mahmoudian. Publication of Tehran University.
<https://www.adinehbook.com/gp/product/9640351765>
- Mahmoudian, Hossein (2000). A research on theoretical fields and empirical results of immigration and fertility. *Social Sciences Letter*, No. 15, 147-164
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/44204>
- Massey, Douglas.S & Emilio A. Parrado (1998). International migration and business formation in Mexico. *Social Science Quarterly*, Vol 79, No.1, 1-20.
<https://www.semanticscholar.org/paper/International-migration-and-business-formation-in-Massey-Parrado>
- Mokhtari Malekabadi, R, Morsoosi, N, Hosseini, A, and Gholami, M (2014). Determining sustainable urban development strategies in extractive cities informed by a case study: Asalouye extractive city, *Space Geographic Survey Magazine*, Volume 5, Number 15, 61-79.
<https://www.sid.ir/paper/503443/fa>

- Moynihan, Donald P. & Sanjay K. Pandey (2007). The ties that bind: Social networks, person-organization value fit, and turnover intention. *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol 18, No 2, 205-227.
<https://academic.oup.com/jpart/article/18/2/205/935387>
- Portes, Alejandro & Min Zhu (1993). The new second generation: Segmented Assimilation and its variant. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, No.530, 74-97.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0002716293530001006>
- Saberi Zafarghandi Mohammad Bagher., Rahimi Movaghar Afarin*, Hajebi Ahmad, Amin Esmaeili Masoumeh., Razaghi Omran., Khastou, Golará & Reza Jar Siah (2010). Situation Of Drug Use, Addiction And Related Services In The Laborers Of Assaluyeh Industrial Area (South Pars Gas Field) In 2007. *Hakim Research Journal*, 12 (4): 58-68.
<https://www.sid.ir/paper/29392/en>
- Sadeghi Fasaei, S (2006). Presenting a Conceptual Model for Social Problems and Deviations and Solutions to Reduce It in Assaluyeh, *Iranian Journal of Sociology*, Vol. 7, No. 2: 119-146.
<https://www.sid.ir/paper/67416/fa>
- Snel, Erik., Engbersen, Godfried & Arjen Leerkes (2006). Transnational involvement and social integration. *Global Networks*, Vol 6, No 3, 285-308.
https://www.researchgate.net/publication/227701838_Transnational_Involvement_and_Social_Integration
- Stark, Oded (1991). *The migration of labor*. Basil Blackwell, Massachusetts. USA Cambridge,.
<https://econpapers.repec.org/bookchap/blablaboo/1557860300.h>
- Taliban, Seyyed Amir., Fazeli, Mohammad & Aghil Daghighleh (2008). Analysis of the social impact of industrial development in Assaluyeh region, *Social Sciences Letter*, Vol. 16, No. 33, 55-76.
<https://www.sid.ir/paper/2354/fa>
- Todaro, Michael P (1969). A model of labor migration and urban unemployment in less developed countries. *The American Review*, Vol.59, No.1, 138-148.
<https://www.jstor.org/stable/1811100>
- Ward, Colleen & Antony Kennedy (1993). Acculturation and cross-cultural transition? Comparative studies of sojourner adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, No 24, 221-249.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=fa&user=QNe5_GIAAAAJ&cstart=200&pagesize=100&sortby=pubdate&citation_for_view=QNe5_GIAAAAJ:qjMakFHDy7sC
- Zanjani, Habibollah (1992). *Population and Urbanization in Iran*, Ministry of Housing and Urban Development, Urban Planning and Architecture Studies and Research Center, Tehran.
<https://lib.ui.ac.ir/inventory/1/18413.htm>

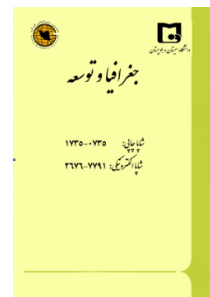
مهاجرت، انطباق و ماندگاری جمعیت در شهرستان‌های صنعتی - ساحلی ایران

مطالعه موردی: شهرستان کنگان استان بوشهر

دکتر رضا نوبخت^{۱*}، دکتر ولی‌اله رستمعلی‌زاده^۲

مقاله پژوهشی

جغرافیا و توسعه، شماره ۷۰، بهار ۱۴۰۲
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۹
تاریخ بازنگری داوری: ۱۴۰۱/۰۷/۲۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۸
صفحات: ۲۴۸-۲۲۵

واژه‌های کلیدی:

مهاجرت، صنعتی‌شدن، بوشهر، ماندگاری و پایداری جمعیت، انطباق.

چکیده

صنعتی‌شدن برخی شهرها به‌ویژه شهرهای ساحلی، شرایط و محیط جدیدی برای کسب‌وکار ایجاد می‌کند و اثرات آن در تمامی بخش‌های اقتصاد احساس می‌شود؛ بنابراین علاوه بر جابه‌جایی منابع مالی، جابه‌جایی و تحرک مکانی جمعیت را نیز به همراه دارد. هدف این مقاله مطالعه پایداری و ماندگاری جمعیت مهاجر در مناطق صنعتی-ساحلی با توجه به میزان انطباق (اجتماعی و طبیعی) است؛ از این رو با توجه به مفهوم ماندگاری در نظریات مهاجرت و نیز چارچوب نظری انطباق، ماندگاری مهاجران مورد تحلیل قرار می‌گیرد. تحقیق حاضر به روش پیمایش انجام شده است. حجم نمونه مورد مطالعه شامل ۶۵۴ نفر مهاجر است که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم انتخاب شده‌اند.

بر اساس نتایج متغیرهای چندمتغیری حاصل از رگرسیون لجستیک، در ماندگاری طولانی‌مدت یعنی تا پایان عمر، افرادی که انطباق بالایی در زمینه محیط طبیعی و اجتماعی دارند، ماندگارتر هستند و عوامل محیطی و اجتماعی اثرگذاری بیشتری در ماندگاری طولانی‌مدت افراد دارد. نتایج به‌دست‌آمده بر تعامل نظری و مفهومی ماندگاری، انطباق، عوامل اقتصادی-اجتماعی براساس نظریه‌های انطباق و دیدگاه‌های اقتصادی حوزه مهاجرت تأکید دارد.

مقدمه

در میان انواع شهرها، نوع خاصی از شهرها وجود دارد که علاوه بر ساحلی بودن، معدنی^۳ یا استخراجی^۴ نیز هستند و این ویژگی‌ها، زمینه را برای صنعتی‌شدن این مناطق فراهم کرده است. صنعتی‌شدن این مناطق که متأثر از منابع خاص آن است، همراه با ویژگی‌هایی مانند ساحلی بودن، رشد فزاینده در تولید، بهره‌وری و نیز تخصصی‌شدن اقتصاد در همه ابعاد به‌همراه داشته است. این شرایط محیط جدیدی را برای کار ایجاد کرده است که تقاضا و قوانین خاص خود را دارد.

گردآوردن بی‌شمار کارگران زیر یک‌سقف، تمرکز نیروی کار در واحدهای بزرگ صنعتی و گسترش شهرهای کوچک برای اسکان جمعیت کارگری از پیامدهای عمده صنعتی‌شدن چنین مناطقی است. شهرهای جدید صنعتی، به‌عنوان کانون جمعیتی یک جامعه برجسته صنعتی، نیروی پویای جدیدی را برای تغییر فراهم می‌کنند. در این وضعیت، اثرات صنعتی‌شدن در همه بخش‌های اقتصادی احساس می‌شود و نه تنها جابه‌جایی منابع مالی بلکه جابه‌جایی و تحرک مکانی بخش قابل‌توجهی از جمعیت را به همراه

۱. rznoubakht1981@pnu.ac.ir

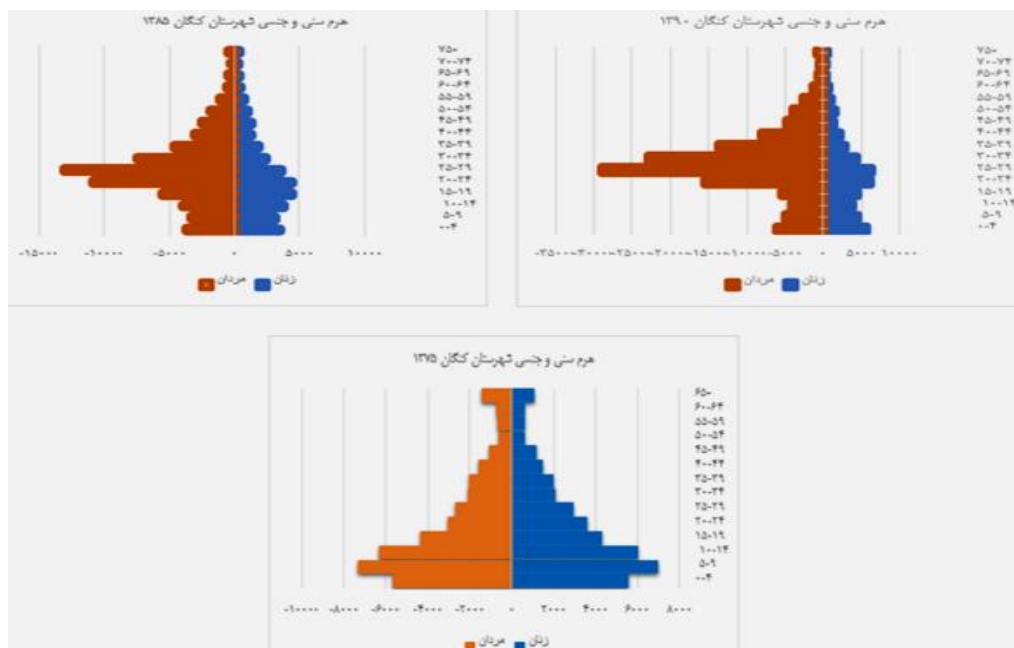
۲. vali.rostamalizadeh@psri.ac.ir

۱. استادیار جمعیت‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

۲. استادیار جامعه‌شناسی توسعه، هیات علمی مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران

دارد (دوکاسترو، ۱۳۵۸: ۱۲۹)؛ از این رو صنعتی شدن و نوسازی و همراهی مؤلفه‌های جمعیت‌شناختی و اقتصادی، از قبیل رشد جمعیت، افزایش جمعیت در سنین فعالیت در مناطق مختلف و نابرابری‌های اقتصادی منطقه‌ای، تأثیرات جمعیتی عمیقی را در مبدأ و مقصد به همراه داشته است (لوکاس و میر، ۱۳۸۱: ۱۱۰). رونق اقتصادی ناشی از تمرکز صنایع در یک منطقه، فرصت‌های شغلی جدیدی ایجاد می‌کند و مراکز عرضه کار و فعالیت را به کانون‌های عمده جذب جمعیت بدل می‌کند (زنجانی، ۱۳۷۱: ۲۱۴)؛ بنابراین به نظر می‌رسد تمرکز صنایع وسیع در یک منطقه، توانایی ایجاد الگوی جدیدی از جابه‌جایی و تغییرات جمعیت را به همراه دارد که در این الگو، صنعتی شدن تحت تأثیر منابع معدنی نقش محوری دارد و می‌تواند زمینه را برای شکل‌گیری مفاهیم و مطالعات جدید در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی فراهم کند. با توجه به اینکه رویکردهای نظری مهاجرت بر عوامل اقتصادی-اجتماعی تعیین‌کننده در شکل‌گیری جریان‌های مهاجرتی تأکید دارند، می‌توان مفاهیم ماندگاری و پایداری مهاجران در مقصد یا عوامل مؤثر بر بازگشت مهاجران را نیز در این رویکردهای نظری دریافت کرد.

کانستنت و مسی^۱ (۲۰۰۲) و دهاس و فوکما^۲ (۲۰۱۱) از نظریات اقتصادی مهاجرت در جهت تحلیل جریان بازگشت مهاجران استفاده کرده‌اند و سنل و همکاران^۳ (۲۰۰۶) نیز در تحلیل تمایلات ماندن یا بازگشت، علاوه بر نظریه‌های اقتصادی مانند نظریه نئوکلاسیک و اقتصاد جدید نیروی کار، از رویکردهای جامعه‌شناختی از قبیل نظریه انطباق و ادغام فرهنگی-اجتماعی استفاده کرده‌اند. باین‌حال، علی‌رغم وجود چارچوب تحلیلی موجود، به نظر می‌رسد در تحلیل جریان‌های مهاجرت داخلی کمتر از مفاهیم ماندگاری و به دنبال آن پایداری جمعیت مهاجر در مطالعات استفاده شده است. استان بوشهر در ۱۵ سال اخیر به واسطه منابع معدنی و زیرزمینی گاز و شکل‌گیری پتروشیمی‌های متعدد در کنار این منابع به‌ویژه در شهرستان‌هایی از جمله کنگان، تحولات جمعیتی قابل‌ملاحظه‌ای را تجربه کرده است. نرخ رشد سالانه ۱۲٫۴ درصد جمعیت شهرستان کنگان در دوره سرشماری ۱۳۹۰-۱۳۸۵ و حدود ۹ درصد در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۰ بیانگر متفاوت بودن این منطقه، از شهرستان‌های دیگر در داخل و خارج استان است.

شکل ۱: هرم سنی شهرستان کنگان در سه دوره سرشماری ۱۳۷۵-۱۳۹۰
 مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰-۱۳۷۵

اقتصادی منحصربه‌فرد و نیز ورود مهاجران کار با مشخصات و ویژگی‌های جمعیتی، اجتماعی و نیز سرمایه انسانی و اجتماعی مختلف، آینده جمعیتی این منطقه صنعتی تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. از آنجایی که مهاجرت مهم‌ترین عامل تغییردهنده ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شهرستان کنگان در سال‌های اخیر بوده است، می‌توان بیان کرد صنعتی‌شدن منطقه علاوه بر شکل‌گیری جریان‌های مهاجرتی درون‌استانی، زمینه‌ساز جهت‌دهی جریان‌های مهاجرتی بین‌استانی به استان بوشهر و به‌ویژه شهرستان ساحلی کنگان است (نتایج سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵-۱۳۷۵). با توجه به این تغییرات، ثبات جمعیتی و ماندگاری نیروی کار مهاجر در این مناطق موضوعی است که کمتر در مطالعات مرتبط به شهرهای صنعتی-ساحلی و در حوزه کلی‌تر یعنی مهاجرت مورد توجه قرار گرفته است. ساختار و ترکیب جمعیتی خاص این منطقه پس از استقرار صنایع این بحث را مطرح می‌کند که:

مهم‌ترین و اولین تغییرات ناشی از فرایند صنعتی‌شدن شهرستان ساحلی کنگان، رونق اقتصادی، افزایش فرصت‌های شغلی جدید، شکل‌گیری مراکز عرضه کار و فعالیت است. این تغییرات زمینه لازم برای تشویق گروه‌های مختلف جمعیتی را با ویژگی‌های اقتصادی، جمعیتی و اجتماعی متفاوت برای مهاجرت به این منطقه فراهم کرده است. براساس نتایج سرشماری ۱۳۷۵ و ۱۳۹۰ در یک دوره زمانی ۱۵ ساله، بالغ بر ۸۰ هزار نفر از این مهاجران با ویژگی‌های متفاوت به منطقه مهاجرت کرده‌اند. این مهاجرت‌ها، علاوه بر ایجاد یک محیط جمعیتی کاملاً متفاوت (ساختار و ترکیب)، جمعیتی ناهمگون از لحاظ فرهنگی و قومی را شکل داده که در ایجاد مسائل اجتماعی و فرهنگی نیز تأثیرگذار بوده و محیط اجتماعی این منطقه را با چالش‌هایی همراه ساخته است (صادقی‌فسایی، ۱۳۸۵: ۱۴۱؛ طالبیان و همکاران ۱۳۸۷: ۵۵؛ صابری رفرقندی، ۱۳۸۸: ۵۸؛ امینی‌نژاد، ۱۳۹۴: ۱۰۳). به نظر می‌رسد با توجه به شکل‌گیری محیط جمعیتی، اجتماعی و

۱. آیا این حجم از نیروی کار مهاجر در شهرستان صنعتی- ساحلی کنگان پایدار خواهد بود؟
۲. آیا انطباق بالاتر مهاجران با محیط‌های طبیعی و اجتماعی، پایداری و ماندگاری بیشتر مهاجران را در منطقه مورد مطالعه به دنبال دارد؟
۳. آیا مکانیزم اثرگذاری ابعاد مختلف انطباق مهاجران بر ماندگاری، با توجه به متغیرهای جمعیتی (سن، وضعیت زناشویی، سطح توسعه‌یافتگی استان مبدأ، محل تولد، قومیت، مدت‌زمان حضور در منطقه) متفاوت است؟

مبانی نظری

دیدگاه‌های نظری ارائه‌شده در چارچوب مطالعات مهاجرت با توجه به دو مفهوم ماندن یا بازگشت، جمعیت مهاجر را می‌توان براساس دو دسته از نظریات تفکیک کرد. این تقسیم‌بندی با توجه به مفاهیم موفقیت/ شکست اقتصادی و انطباق/ ادغام انجام شده است؛ بنابراین در این حوزه، اندیشمندان سعی بر این داشته‌اند که تحلیل‌های خود را با توجه به نقش عوامل اقتصادی و غیراقتصادی مؤثر بر ماندن/بازگشت، به‌صورت جداگانه در نظر گیرند. نظریات اقتصادی مهاجرت حاوی فرضیاتی متناقض درباره ماندگاری مهاجران و عوامل تعیین‌کننده تصمیمات برای بازگشت هستند (Constant & Massey, 2002: 9).

رویکرد نئوکلاسیک به مهاجرت براساس تفاوت دستمزد بین مناطق مهاجرفرست و مهاجرپذیر بنیان گذاشته شده است. در این دیدگاه عامل اصلی مهاجرت، انتظارات و توقعات مهاجران برای درآمد بالاتر است (Todaro, 1969:140; Borjas, 1989: 460). اگر منافع مورد انتظار طول عمر (شکاف دستمزد بین مبدأ و مقصد) نسبت به هزینه‌ها (حمل و نقل، سکونت اولیه در مقصد) بالاتر باشد، مهاجرت یک انتخاب عقلانی خواهد بود. براساس این دیدگاه، موفقیت اقتصادی مهاجران، استقرار پایداری را در مقصد به دنبال خواهد داشت (Constant & Massey, 2002: 10). از اینرو، در رویکرد

اقتصاد نئوکلاسیک فرض می‌شود که موفقیت اقتصادی بیشتر، تمایل کمتری را برای بازگشت مهاجران به همراه خواهد داشت (Constant & Massey, 2002: 12). نظریه اقتصاد جدید نیروی کار، شامل ایده‌های متفاوت و متضادی درباره ماندگاری مهاجران است. در این نظریه، مهاجرت به‌عنوان یک استراتژی از جانب خانوارها و خانواده‌ها برای به‌دست‌آوردن درآمد بیشتر و غلبه بر محدودیت‌های بازار در مقصد، تفسیر می‌شود (Stark, 1991:50). براساس این دیدگاه، مهاجران به‌عنوان درآمدهای هدف^۱ هستند و انتظار می‌رود تا زمانی که، اهداف درآمدی را برآورده نکرده‌اند، در مقصد بمانند (De Haas & Fokkema, 2011: 759). با توجه به نظریه اقتصاد جدید نیروی کار، فرض می‌شود که موفقیت‌های بیشتر اقتصادی مهاجران موجب می‌شود که تمایل به بازگشت برای آن‌ها سریع‌تر رخ دهد. در فرایند انطباق به‌عنوان چارچوب مفهومی دیگر برای تحلیل ماندگاری یا بازگشت، مهاجران نگرش‌ها و رفتارهای خود را با توجه به هنجارها و کدهای رفتاری زمینه اجتماعی جدید تعدیل می‌کنند (هارت و کیم^۲ ۱۹۸۴؛ به نقل از Abbasi Shavazi & Sadeghi, 2015).

مدل‌های انطباق در مطالعات مهاجرت به این موضوع متمایل است که مهاجران با جامعه جدید منطبق می‌شوند، اگر رفتار آن‌ها نیز به سمت جامعه جدید گرایش یابد. برای تبیین فرایند انطباق مهاجران در جامعه میزبان، دیدگاه‌های نظری چندی توسعه‌یافته است. نظریه همانندی کلاسیک^۳، نظریه همانندی بخش‌بندی‌شده^۴ و نظریه انطباق فرهنگی اجتماعی بری^۵ از جمله دیدگاه‌های نظری است که انطباق مهاجران را تحلیل می‌کند. نظریه همانندی کلاسیک،

1. Target Earners

2. Hurth, W.M and Kim, K.C

3. Classic assimilation theory

4. Segmented assimilation theory

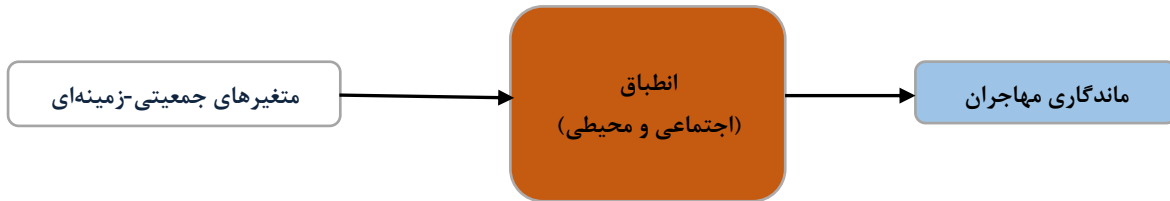
5. Sociocultural Adaptation

بنابراین می‌توان این‌گونه بیان کرد که در این رویکرد، عدم‌ماندگاری عموماً نتیجه شکست ادغام ساختاری (تحصیلی و اقتصادی) تفسیر می‌شود (Harris & Todaro, 1970:132; Massey et al, 1998:18). ادغام فرهنگی- اجتماعی می‌تواند به‌عنوان سازگاری و انطباق با جامعه جدید، تماس‌های اجتماعی با شهروندان بومی، مشارکت در نهادهای اجتماعی تعریف شود (Snel et al, 2006: 307). نظریه ادغام فرهنگی- اجتماعی همچنین رابطه‌ای منفی بین طول مدت اقامت در مقصد و تمایلات برگشت را فرض می‌کند. اقامت طولانی‌مدت، ادغام بیشتر مهاجران را در جامعه جدید به همراه دارد و بر این اساس بازگشت آن‌ها را در عمل سخت خواهد کرد و تمایل آن‌ها را برای ماندن طولانی‌مدت افزایش می‌دهد؛ از این‌رو نظریه ادغام فرهنگی- اجتماعی فرض می‌کند که ادغام اجتماعی- فرهنگی قوی‌تر مهاجران، تمایلات برگشت آن‌ها را کاهش می‌دهد (Borjas, 1989:483; Constant & Massey, 2002:37; De Haas & Fokkema, 2011:779; De Haas et al, 2015:427). انطباق محیطی یکی دیگر از مفاهیم مورد استفاده در این مطالعه بوده است که به نظر می‌رسد با توجه به شرایط خاص مناطقی مانند شهرستان کنگان که منطقه‌ای صنعتی و ساحلی است و از طرفی دارای شرایط آب‌وهوایی و محیطی (امکانات و زیرساخت‌ها) خاص است و حضور و ماندن جمعیت مهاجر را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بسیار حائز اهمیت است. علی‌رغم عدم حضور این مفهوم در مطالعات انطباق، در مطالعه حاضر این مفهوم به‌عنوان مفهومی جدید و نو در مطالعات حوزه مهاجرت مورد استفاده قرار گرفت.

فرایند انطباق را شامل تغییر خطی از عدم‌شباهت به شباهت کامل با فرهنگ میزبان بیان می‌کند (Gordon, 1964:309). در نظریه همانندی بخش‌بندی شده (Portes & Zhou, 1993: 94) بیان می‌شود که همانندی فرایند خطی طولانی نیست؛ زیرا مهاجران همانندی را در فرازهای مختلفی از زندگی در جامعه میزبان تجربه می‌کنند. این موضوع به آنچه مهاجران با خود از مبدأ می‌آورند و آنچه آن‌ها در جامعه جدید با آن روبه‌رو می‌شوند، وابسته و مرتبط است.

جان بری^۱ (۱۹۹۲) سطوح مختلف پذیرش و پایبندی به فرهنگ اصلی و میزبان را با توجه به مدل‌های دو بُعدی انطباق و فرهنگ‌پذیری سنجش می‌کند. این چارچوب، علاوه بر اینکه اجازه درک بیشتر تغییر در فرهنگ‌پذیری درون گروه‌ها را فراهم می‌کند، درجه‌ای که افراد میراث فرهنگی و هویت گذشته را حفظ می‌کنند و همچنین درجه پذیرش ارزش‌ها و هنجارهای جامعه جدید را نیز مدنظر قرار می‌دهد (John Berry, 1992: 81).

بیشتر نظریات در زمینه همانندشدن و ادغام مهاجران پیشنهاد می‌کند که ماندن طولانی‌مدت در مقصد، ادغام بیشتر مهاجران را به دنبال دارد و با ادغام بیشتر، تمایل برای ماندن نیز افزایش خواهد یافت؛ بنابراین اگر مهاجران به طور موفقیت‌آمیزی ادغام شوند، می‌توانند از لحاظ اقتصادی برای مبدأ مولدتر و مفیدتر باشند و در نتیجه بازگشت آن‌ها عقلانی نخواهد بود. از طرفی دیگر، اگر مهاجران در دستیابی به شغل و بهبود وضعیت زندگی با شکست مواجه شوند، به احتمال زیاد بازخواهند گشت؛

شکل ۲: مدل تحلیلی تحقیق: مکانیزم اثرگذاری متغیرهای مختلف بر تمایل به ماندن مهاجران

تهیه و ترسیم: نگارندگان مقاله، ۱۴۰۰

پیشینه پژوهش

مطالعات انجام گرفته در حوزه ماندگاری مهاجران در مقصد را می‌توان با تکیه بر عوامل و متغیرهای اقتصادی، مفهوم انطباق مورد بررسی قرار داد. مطالعه کانستنت و مسی (۲۰۰۲) بیان می‌کند که اشتغال پایدار و ثبات شغلی احتمال ماندن مهاجران را افزایش می‌دهد و بیکاری و اشتغال نیمه‌وقت قویاً بازگشت را پیش‌بینی می‌کند. با ثابت بودن این متغیرها، متغیر وضعیت اقتصادی- اجتماعی بالاتر مهاجران، از لحاظ درآمد و پرستیژ شغلی، تفاوتی را در ایجاد تمایل برای برگشت نشان داده است.

دهاس و فوکما (۲۰۱۱: ۷۵۷) این موضوع را چنین بیان کرده‌اند که مهاجران ساکن افرادی موفق بوده‌اند و آن دسته از افرادی که برگشته‌اند، ناموفق و شکست‌خورده هستند. آن‌ها شکست/موفقیت را براساس دستیابی به شغل مناسب و درآمد بالا مورد بررسی قرار داده‌اند. سنل و همکاران (۲۰۰۶) تمایلات مهاجران نیروی کار در هلند را برای ماندن و برگشت مورد مطالعه و تحلیل قرار داده‌اند. یافته‌های مطالعه نشان می‌دهد، تعداد قابل توجهی از مهاجران به دنبال اقامت طولانی مدت در مقصد هستند. نتایج مطالعه نشان داد که موفقیت/شکست اقتصادی ارتباطی با تمایلات بازگشت مهاجران نداشته است؛ زیرا برخی از مهاجران حتی بعد از موفقیت اقتصادی نیز به مبدأ بازگشته‌اند. مطالعه بیان کرد، مهاجرانی که ارتباطی قوی با جامعه مقصد داشته‌اند، تمایلات بازگشت کمی داشته‌اند؛ در حالی که، مهاجرانی که دارای ارتباطات

فرمانطقه‌ای بیشتری بوده‌اند، تمایل بیشتری به بازگشت داشته‌اند. داستمن و وایس^۱ (۲۰۰۱) مدلی مدلی را طراحی کرده‌اند که مفاهیم ترجیحات مصرفی مهاجران در مبدأ، قدرت خرید در مقصد و انباشت سرمایه انسانی از عوامل تأثیرگذار در موقتی بودن مهاجرت‌ها بیان شده است. یافته‌های مطالعه بیان‌کننده این است که سرمایه انسانی کسب‌شده در مقصد و نیز انباشت سرمایه اقتصادی مدت زمان ماندن مهاجران در مقصد را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Dustman, 2001: 246). علاوه بر این، مهاجران تحصیل کرده‌تر و باتجربه‌تر، سکونت پایدارتری را در مناطق شهری داشته‌اند؛ بنابراین، مطالعه بیان‌کننده نقش مهم عوامل اقتصادی در ماندگاری بیشتر و نیز انطباق بهتر و سریع‌تر مهاجران است. مطالعه دهاس و فوکما (۲۰۱۱) اشاره می‌کند که مهاجرت برگشتی و تمایلات برگشت به‌انگیزه‌های اولیه مهاجرت، فرصت‌ها در مبدأ و مقصد و ویژگی‌های خاص گروه‌های مهاجر مرتبط است. همچنین، دهاس و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه خود دریافتند که ادغام فرهنگی و اجتماعی (همانندشدن) نسبت به ادغام اقتصادی و ساختاری ارتباط بیشتری با تمایلات بازگشت دارد. کارلینگ و پترسن (۲۰۱۴) نیز بیان می‌کنند که بعد از ورود عواملی مانند همانندشدن فرهنگی، عوامل اقتصادی- اجتماعی مانند وضعیت شغلی و درآمد، تبیین بهتر و دقیق‌تری را از تمایلات برگشت ارائه می‌دهند. آگر و استرانگ^۲ (۲۰۰۸)

1. Dustmann. Ch and Weiss.Y
2. Ager. A and Starng. A

که شامل ۶۵۴ نفر است، محاسبه شد. از آنجایی که ۶۴ درصد نیروی کار منطقه در فازها و ۳۶ درصد نیز در پتروشیمی‌ها فعالیت می‌کنند، تعداد ۴۱۰ نفر نمونه به فازها و ۲۴۴ نفر نیز به پتروشیمی‌ها اختصاص یافت؛ از این رو برای انتخاب نمونه‌ها، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم استفاده شده است. در پرسشنامه مورد استفاده، علاوه بر پرسش‌های جمعیت‌شناختی مفاهیم، ماندگاری و انطباق است. مفاهیم با توجه به پیشینه نظری و تجربی تحقیق در پرسشنامه گنجانده شده است؛ بنابراین از گویه‌هایی استفاده شده است که اعتبار آن‌ها در مطالعات قبلی مورد آزمون قرار گرفته و تأیید شده است. علاوه بر این سعی شده است اعتبار و روایی پرسشنامه در دو مرحله، با استفاده از روایی محتوایی^۷ و نیز آلفای کرونباخ در پیش‌آزمون بررسی و ارزیابی شود.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

پایداری و ماندگاری مهاجران

ماندگاری و پایداری مهاجران در جامعه جدید، عنوان متغیر وابسته در مطالعه حاضر است. همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، این مفهوم به سه صورت سنجش شده است که توزیع و درصد فراوانی نمونه مورد نظر در آن مشخص شده است. براساس متغیر قصد ماندن تا ۵ سال آینده، ۷۵ درصد از جمعیت نمونه، خواهان ماندن در شهرستان کنگان در کوتاه‌مدت (تا ۵ سال آینده) بوده و در مقابل ۲۵ درصد گفته‌اند در این منطقه نخواهند ماند. یکی دیگر از متغیرهای وابسته قصد ماندن تا زمان بازنشستگی است که براساس نتایج حدود ۴۱ درصد از پاسخگویان

سازگاری مهاجران در جامعه جدید را در قالب مفهوم ادغام^۱ بررسی کرده‌اند. این مطالعه بیان می‌کند که اشتغال، تحصیلات، مسکن و بهداشت تنها ابزارهایی هستند که به افراد برای منطبق شدن کمک می‌کنند و نمی‌توان آن‌ها را به‌عنوان نشانگر اصلی انطباق و ادغام در جامعه جدید معرفی کرد؛ اما نقشی تعیین‌کننده در سازگاری مهاجران و پناهندگان در جامعه مقصد دارند. علاوه بر این، تحصیلات به افراد کمک می‌کند که خود را با طبقات بالاتر اجتماعی منطبق کنند.

آقاجانیان^۲، گورینا^۳ و منجیوار^۴ (۲۰۱۴) به مفاهیمی همچون الحاق اقتصادی^۵، ظرفیت شهری^۶ و روابط اجتماعی به‌عنوان عواملی در برگشت اشاره دارند. چارچوب مفهومی مورد استفاده در این مطالعه سه فاکتور و عامل پیوستگی مهاجران با مقصد را در نظر می‌گیرد (پیوستگی اقتصادی، ظرفیت شهری و روابط اجتماعی). نتایج تحلیل چندمتغیره مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که، نوع شغل، درآمد و روابط اجتماعی با دوستان و خویشان در مقصد، برنامه‌های مهاجران برای برگشت را شکل می‌دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی و به لحاظ اجرا، پیمایشی با استفاده از تکنیک پرسشنامه ساخت‌یافته انجام گرفته است. جامعه آماری مطالعه، ۵۳۰۶۹ نفر نیروی کاری است که از مناطق مختلف کشور به حوزه صنعتی پارس جنوبی مهاجرت کرده‌اند و در یکی از فازها/پتروشیمی‌ها مشغول فعالیت هستند و حدود ۶۰ درصد از این جمعیت در شهرستان کنگان سکونت دارد. با استفاده از روش پیشنهادی لین و فرمول کوکران، حجم نمونه

۷. روایی محتوایی (content validity) به این موضوع اشاره دارد که آیا سؤال‌ها و گویه‌های ابزار مورد نظر به‌صورت منطقی و مناسب مفهوم مورد نظر را اندازه می‌گیرند. در این مطالعه پس از طراحی گویه‌ها از متخصصان مورد نظر برای ارزیابی شفافیت و مناسبت گویه‌های مورد استفاده در مفاهیم استفاده شد و با توجه به نمرات کسب‌شده بر این اساس، ابزار مورد نظر ساخته و در پیش‌آزمون نیز مورد ارزیابی قرار گرفت.

1. Integration
2. Agadjanian.V
3. Gorina.E
4. Menjivar.C
5. Economic Incorporation
6. Civil Inclusion

قصد دارند تا زمان بازنشستگی در این منطقه صنعتی بمانند و ۵۹ درصد قصدی برای ماندن تا زمان موردنظر در منطقه ندارند. قصد ماندن تا آخر عمر نیز مؤلفه دیگری از ماندگاری و پایداری مهاجران است. در این خصوص از پاسخگویان پرسیده شده است که قصد

آن‌ها برای ماندن تا آخر عمر در این منطقه چیست؟ همان‌طور که جدول نشان می‌دهد، تنها ۱۰,۱ درصد اظهار کرده‌اند که برنامه آن‌ها ماندن تا آخر عمر در این منطقه است و البته ۹۰ درصد برنامه‌ای برای ماندن همیشگی (تا آخر عمر) در این منطقه ندارند.

جدول ۱: توزیع قصد ماندگاری مهاجران در منطقه صنعتی پارس جنوبی در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت

متغیر	مقدار	فراوانی	درصد فراوانی
قصد ماندن در کوتاه‌مدت (تا ۵ سال آینده)	بلی	۴۹۰	۷۴,۹
	خیر	۱۶۴	۲۵,۱
قصد ماندن در میان‌مدت (تا زمان بازنشستگی)	بلی	۲۶۴	۴۱,۲
	خیر	۳۷۷	۵۸,۸
قصد ماندن در بلندمدت (تا آخر عمر)	بلی	۶۶	۱۰,۱
	خیر	۵۸۸	۸۹,۹

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

انطباق اجتماعی و فرهنگی

انطباق به‌عنوان فرایندی که از طریق آن یک فرد یا یک گروه رفتار خود را برای هماهنگی با محیط اجتماعی، یعنی گروه‌های دیگر یا جامعه کل تنظیم می‌کند، تعریف شده است (تئودورسون^۲ ۱۹۶۹: ۵؛ به نقل از محمودیان، ۱۳۷۹). عموماً انطباق مهاجران می‌تواند به‌عنوان فرایندی از تغییر تعریف شود که در میان گروه‌ها یا افراد، پاسخ به تقاضاهای زمینه اجتماعی^۳ تعریف می‌شود (Ward & Kennedy, 1993:226)؛ از این رو انطباق فرهنگی-اجتماعی می‌تواند به‌عنوان سازگاری و انطباق با جامعه جدید، تماس‌های اجتماعی با شهروندان بومی، مشارکت در نهادهای اجتماعی جامعه میزبان تعریف شود (Snel et al, 2006:290). در این مطالعه برای سنجش جنبه‌های مختلف انطباق اجتماعی و فرهنگی، از ابعاد موردنظر بری و همکاران

(۲۰۰۶) استفاده شده است. شاخص موردنظر با توجه به نظرات متخصصان و ضریب آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده در پیش‌آزمون که برابر با ۰,۷۶ بود، در ۱۰ گویه نهایی شد. از آنجایی که انطباق محیطی از عوامل تعیین‌کننده در تمایلات و گرایش‌های افراد برای ماندن یا ترک منطقه است، به‌عنوان مفهومی جدید در کنار انطباق اجتماعی مورد استفاده قرار گرفت. به‌منظور تعیین ابعاد مفهوم انطباق محیطی-طبیعی که بتواند کلیت مفهوم موردنظر را دربرگیرد، پس از مشورت با متخصصان حوزه مهاجرت و نیز با توجه به مطالعات انجام‌شده در حوزه مفاهیم انطباق و نیز کمبودهای آن در این زمینه، گویه‌هایی برای سنجش آن انتخاب شد. علاوه بر ضریب روایی (۰,۷۵) مناسب، نتایج تحلیل عاملی نیز بیانگر مناسبت مفهوم انطباق محیطی است.

۱. از مهاجران پرسیده شده است، آیا تا ۵ سال دیگر در این منطقه خواهید ماند یا خیر؟

2. Theodorson
3. Social context

جدول ۲: نتایج تحلیل عاملی و روایی مفهوم انطباق محیطی و اجتماعی

آماره‌ها	بارعاملی	گویه‌ها
		انطباق محیطی
KMO=0.690 Bartlett,s Test=438.8 Sig=0.000 Alpha=0.75	۰,۸۲	۱. در کل آب و هوا و وضعیت طبیعی منطقه را می‌پسندم.
	۰,۸۱	۲. سعی می‌کنم مرخصی‌های خود را در این منطقه سپری نکنم.
	۰,۸۲	۳. امکانات آموزشی و تفریحی (مدرسه، دانشگاه، دوره‌های آموزشی فوق‌العاده) را منطبق با نیازهای خود می‌دانم.
		انطباق اجتماعی و فرهنگی
KMO=0.75 Bartlett,s Test=359.6 Sig=0.000 Alpha=0.۷6	۰,۷۱	۱. از شرکت در مراسم مذهبی و ملی در کنار دوستان و مردم این منطقه نیز همان‌گونه که در کنار هم‌قومی‌ها/همشهری‌هایم هستم، لذت می‌برم.
	۰,۹۱	۲. سعی می‌کنم بیشتر در مراسم‌ها و برنامه‌های اجتماعی که در این منطقه برگزار می‌شود، شرکت کنم.
	۰,۷۱	۳. ترجیح می‌دهم در برنامه‌هایی شرکت کنم که هم‌قومی‌ها/همشهری‌هایم در آن حضور دارند.
	۰,۸۲	۴. ترجیح می‌دهم مسائل و مشکلاتم را فقط با هم‌قومی‌ها/همشهری‌هایم مطرح کنم نه با دوستانی که بومی این منطقه یا از قومیت‌های دیگر هستند.
	۰,۷۴	۵. بیشتر دوستانم هم‌قومی‌ها/همشهری‌هایم هستند؛ زیرا با آن‌ها احساس راحتی می‌کنم.
	۰,۶۴	۶. از هر فرصتی برای دورهی خانوادگی با هم‌قومی‌ها/همشهری‌هایم، استفاده می‌کنم.
	۰,۸۷	۷. از اینکه با افرادی با قومیت‌های دیگر ارتباط دارم، خرسند هستم
	۰,۸۹	۸. داشتن دوستانی از این منطقه و ارتباط نزدیک با آن‌ها برایم لذت‌بخش است.
	۰,۶۶	۹. عموماً تمایلی به شرکت در برنامه‌ها و مراسم‌های عمومی در این منطقه ندارم.
	۰,۶۹	۱۰. ترجیح می‌دهم با قومیت‌های دیگری که در این منطقه هستند، ارتباط نداشته باشم.

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های نمونه

در جدول ۳، ویژگی‌های نمونه با توجه به متغیرهای اقتصادی- اجتماعی و جمعیتی مشخص شده است. نتایج نشان می‌دهد بیشترین درصد پاسخگویان مربوط به گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله با ۳۱,۲ درصد است. محل تولد پاسخگویان، بیانگر آن است که ۶۸ درصد از مهاجران در مناطق شهری و ۳۱ درصد نیز در مناطق روستایی متولد شده‌اند. وضعیت زناشویی پاسخگویان نشان داد که حدود ۷۸ درصد از نمونه دارای همسر و نزدیک به ۲۲ درصد نیز مجرد هستند. ترتیبات زندگی مهاجران نیروی کار نشان داد که ۵۶,۱ درصد از نمونه با همسرانشان در منطقه سکونت دارند و ۲۲,۳ درصد دیگر نیز اظهار کرده‌اند که همسرانشان در مبدأ

سکونت دارند و مابقی هم مجرد بودند که با دوستان و همکاران زندگی می‌کنند. میزان تحصیلات پاسخگویان در سه طبقه دیپلم و پایین‌تر، کاردانی و کارشناسی و نیز کارشناسی ارشد و دکتری، طبقه‌بندی شده است. توزیع درصدی آن‌ها نیز بیان می‌کند که حدود ۵۲ درصد از مهاجران نیروی کار دارای تحصیلات کاردانی و کارشناسی، ۳۰ درصد کارشناسی ارشد و دکتری و ۱۸,۵ درصد نیز دارای تحصیلات دیپلم و پایین‌تر هستند. میزان درآمد ماهیانه (حقوق) پاسخگویان نشان داد که ۳۵ درصد از پاسخگویان ۱-۳ میلیون تومان داشته و ۳۳ درصد نیز دارای درآمدی بین ۳-۶ میلیون تومان دارند. همچنین مابقی مهاجران نیروی کار نیز درآمدی بالاتر از ۶ میلیون تومان دارند.

وضعیت شغلی پاسخگویان بیانگر این است که ۳۱ درصد از مهاجران نیروی کار رسمی هستند و ۲۶ درصد نیز جزء نیروهای پیمانکاری به شمار می‌روند و ۴۳ درصد از نمونه، نیروهای قرارداد مستقیم هستند. این گروه از نیروی کار، از مزایای نیروهای رسمی در ارتباط با مرخصی و پاداش برخوردار نیستند؛ اما از امنیت شغلی به مراتب بالاتر از نیروهای پیمانکاری برخوردارند. سابقه حضور پاسخگویان در منطقه نشان

می‌دهد حدود ۴۰ درصد از نمونه، مهاجرانی را شامل می‌شود که مدت زمانی طولانی در این منطقه حضور دارند. مبدأ مهاجران نیروی کار با توجه به سطح توسعه‌یافتگی استان‌های کشور نشان داد که ۵۳ درصد از مهاجران نیروی کار در جمعیت نمونه از استان‌های برخوردار، ۲۶ درصد از استان‌های نیمه‌برخوردار و ۲۱ درصد نیز از استان‌های محروم هستند.

جدول ۳: ویژگی‌های جمعیتی و زمینه‌ای نمونه مورد بررسی

متغیر	تعداد	درصد فراوانی	متغیر	تعداد	درصد فراوانی
سن*	کمتر از ۲۰ سال	۱۶۵	۲۵,۲	۳۶۷	۵۶,۱
	۲۰-۳۴ سال	۲۰۴	۳۱,۲	۱۳۶	۲۲,۳
	۳۵-۳۹ سال	۱۳۸	۲۱,۱	۱۵۱	۲۱,۶
	۴۰-۶۲ سال	۱۴۷	۲۲,۵		
تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۱۲۱	۱۸,۵	۱۳۴	۲۰,۹
	کاردانی و کارشناسی	۳۳۹	۵۱,۸	۱۶۷	۲۶,۱
	ارشد و دکتری	۱۹۴	۲۹,۷	۳۴۰	۵۳
درآمد**	۱-۳ میلیون	۲۲۷	۳۴,۷	۱۸۳	۲۸,۵
	۳-۶ میلیون	۲۱۳	۳۲,۶	۲۱۲	۳۳,۱
	بالاتر از ۶ میلیون	۲۱۴	۳۲,۷	۲۴۶	۳۸,۴
محل تولد	شهر	۴۴۷	۶۸,۷	۲۰۴	۳۱,۲
	روستا	۲۰۴	۳۱,۳	۱۶۷	۲۵,۵
				۲۸۳	۴۳,۳
وضعیت زناشویی	مجرد	۱۴۱	۲۱,۶		
	متاهل	۵۱۳	۷۸,۴		
وضعیت سکونت	با همسر				
	همسر در مبدأ				
	مجرد				
وضعیت توسعه‌یافتگی استان مبدأ	محروم				
	نیمه‌برخوردار				
	برخوردار				
سابقه حضور***	کمتر از ۵ سال				
	۶-۱۰ سال				
	بالاتر از ۱۰ سال				
وضعیت شغلی	رسمی				
	پیمانکاری				
	قرارداد مستقیم				

* میانگین سنی نمونه ۳۴ سال است. ** میانگین درآمد نمونه ۵۸۰۰ میلیون تومان است. *** میانگین سابقه حضور در منطقه برای نمونه مورد مطالعه ۸,۶ سال است. مأخذ: نگارندگان

۱. براساس یافته‌های مطالعه سنگاچین و همکاران (۱۳۹۲)، سطح توسعه‌یافتگی استان‌ها را به‌صورت ذیل می‌توان بیان کرد:

- استان‌های برخوردار: مرکزی، اصفهان، سمنان، یزد، تهران، قم، قزوین، البرز
- استان‌های نیمه‌برخوردار: گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، خراسان رضوی، همدان، بوشهر، زنجان
- استان‌های محروم: آذربایجان غربی، کرمان، سیستان و بلوچستان، کردستان، چهارمحال و بختیاری، لرستان، ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، هرمزگان، اردبیل، گلستان، خراسان شمالی، خراسان جنوبی.

معنادار دارد. یافته‌ها بیانگر این است که همراه با افزایش سن، تمایل به ماندن در منطقه، هر چند با شیب ملایم افزایش می‌یابد.

طول مدت اقامت در منطقه پارس جنوبی ارتباط معناداری با قصد ماندن کوتاه‌مدت و میان‌مدت دارد؛ در حالی که ماندن تا پایان عمر را نشان نمی‌دهد. ۸۵ درصد از مهاجرانی که سابقه ۶-۱۰ ساله حضور در منطقه را دارند، تمایل دارند تا ۵ سال آینده در این منطقه بمانند. به نظر می‌رسد حضور بالاتر از ۱۰ سال به دلایلی مانند دوری از خانواده و آشنایان و نیز تحمل شرایط و سختی‌های کار در مدت زمانی نسبتاً طولانی است و نیز حضور کمتر از ۵ سال را می‌توان به عدم‌عادت به شرایط و آب و هوای منطقه دانست که کاهش تمایل برای ماندن این دو گروه از مهاجران را موجب می‌شود. همچنین، مهاجرانی که طول مدت اقامت بیشتری در منطقه دارند، تمایل بیشتری نیز برای ماندن تا بازنشستگی دارند. به نظر می‌رسد اقامت بیشتر مهاجران، انطباق بیشتر و در نتیجه تمایل بیشتر برای ماندن را برای این گروه از مهاجران به همراه دارد.

متغیر تحصیلات با ماندگاری میان‌مدت، طولانی‌مدت و میانگین زمان ماندن رابطه معنادار دارد. رابطه تحصیلات و ماندگاری میان‌مدت بیانگر ماندگاری بالاتر مهاجرانی است که کاردانی یا کارشناسی هستند و از طرفی مهاجران با تحصیلات دیپلم و پایین‌تر تمایل کمتری برای ماندن تا زمان بازنشستگی دارند. به نظر می‌رسد پایین بودن مرتبه شغلی و نیز حقوق و دستمزد این گروه از افراد که ارتباط بالایی با سطح تحصیلات نیز دارد، تعیین‌کننده باشد. در رابطه با ماندگاری طولانی‌مدت، متغیر تحصیلات بیانگر این است که درصد بیشتری از مهاجرانی که سطح تحصیلات آن‌ها کاردانی و کارشناسی است، قصد دارند تا آخر عمر در منطقه بمانند (۱۵ درصد). در این

در جدول ۴، متغیرهای انطباق محیطی و اجتماعی، سن، طول‌مدت اقامت، تحصیلات و محل کار در منطقه به‌عنوان متغیرهای اثرگذار بر متغیر وابسته یعنی قصد ماندن مهاجران در منطقه در سه دوره زمانی ارائه شده است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که رابطه انطباق فرد- محیط طبیعی و قصد ماندن در کوتاه‌مدت، میان‌مدت، طولانی‌مدت معنادار است و هر چه میزان انطباق مهاجران با وضعیت اکولوژیک و امکانات منطقه بالاتر باشد، ماندن آنان نیز افزایش می‌یابد. ۷۷ درصد از افرادی که سازگاری بالاتری با محیط طبیعی دارند، تا ۵ سال آینده خواهند ماند. همچنین، بیش از ۴۶ درصد از افرادی که انطباق متوسط و بالایی با ویژگی‌های اکولوژیک منطقه دارند، قصد دارند تا زمان بازنشستگی در منطقه صنعتی بمانند.

انطباق اجتماعی با ماندن در میان‌مدت، طولانی‌مدت ارتباط معنادار دارد؛ در حالی که با ماندن در کوتاه‌مدت رابطه معنی‌دار نیست؛ یعنی بین افراد با سطوح مختلف انطباق، تفاوتی قابل‌توجهی به لحاظ قصد ماندن تا ۵ سال آینده نیست و الگوی خاصی را نشان نمی‌دهد. میانگین زمان ماندن نشان می‌دهد، افرادی که انطباق بالایی با محیط اجتماعی منطقه دارند، به طور متوسط ۱۱ سال می‌مانند؛ در حالی که افرادی که انطباق پایین دارند، ۶ سال خواهند ماند. رابطه انطباق اجتماعی با منطقه و ماندگاری میان‌مدت بیانگر این است که ۵۴ درصد از افرادی که انطباق بالایی دارند، تا زمان بازنشستگی می‌مانند و در مقابل ۳۲ درصد از افرادی که انطباق پایین دارند، قصد ماندن تا زمان بازنشستگی را دارند. همچنین، ۱۵ درصد از افراد با انطباق اجتماعی بالا قصد دارند تا پایان عمر در منطقه صنعتی بمانند. متغیر سن با قصد ماندن در کوتاه‌مدت (تا پنج سالگی) میان‌مدت (تا بازنشستگی) و بلندمدت (تا پایان عمر) رابطه

بازنشستگی مناطق دیگری را برای مهاجرت انتخاب کرده یا به مبدأ بازگردند. علاوه بر این، تمایل به ماندن در ۵ سال آینده برای افرادی که در پتروشیمی‌ها شاغل هستند، نسبت به افراد شاغل در فازهای مختلف، بالاتر است.

میزان تمایل افراد با تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری بسیار پایین است؛ به طوری که ۹۸ درصد از این افراد قصدی برای ماندن دائمی ندارند. به نظر می‌رسد، کمبود امکانات آموزشی و نیز وضعیت اکولوژیکی منطقه و آلودگی بالای آن موجب می‌شود، مهاجرانی که دارای تحصیلات و البته درآمد بالایی هستند، بعد از

جدول ۴: رتباط متغیرهای مورد مطالعه و ماندگاری مهاجران در منطقه

قصد ماندن در منطقه در بازدهای زمانی					
بلندمدت (تا آخر عمر)		میانمدت (تا بازنشستگی)		کوتاهمدت (تا ۵ سال آینده)	
تعداد	بلی (%)	تعداد	بلی (%)	تعداد	بلی (%)
۲۵۰	۸	۲۵۰	۳۳,۲	۲۵۰	۶۲,۸
۱۹۷	۹,۶	۱۸۹	۴۷,۱	۱۹۷	۸۸,۳
۲۰۳	۱۳,۳	۱۹۸	۴۶,۵	۲۰۳	۷۷,۳
Chi-Square=12.3* Cramer,s V=0.101*		Chi-Square=11.54** Cramer,s V=0.235 **		Chi-Square=39.17** Cramer,s V=0.345**	
۲۲۵	۳,۶	۲۱۴	۳۲,۲	۲۲۵	۷۳,۳
۲۰۲	۱۲,۹	۲۰۰	۳۷	۲۰۲	۷۷,۲
۲۲۱	۱۴,۵	۲۲۱	۵۴,۳	۲۲۱	۷۵,۱
Chi-Square=16.8* Cramer,s V=0.161*		Chi-Square=14.14** Cramer,s V=0.۲۹۵**		Chi-Square=2.86ns Cramer,s V=0.037ns	
۱۶۵	۲۲,۴	۱۵۹	۱۶,۴	۱۶۵	۶۶,۷
۲۰۴	۴,۹	۲۰۴	۱۸,۱	۲۰۴	۷۲,۱
۱۳۸	۹,۴	۱۳۳	۱۶,۷	۱۳۸	۷۹,۷
۱۴۷	۴,۱	۱۴۵	۶۸,۳	۱۴۷	۸۳,۷
Cramer,sV=0.346		Cramer,s V=0.۵۵۶* *		Cramer,s V=0.149 **	
۱۸۳	۱۳,۱	۱۸۳	۱۵,۳	۱۸۳	۷۲,۱
۲۱۲	۱۰,۸	۲۱۲	۳۶,۸	۲۱۲	۸۵,۴
۲۴۶	۶,۹	۲۴۶	۶۴,۲	۲۴۶	۶۹,۱
Cramer,sV=0.086ns		**۴۰۷Cramer,sV=0.		**۲۶Cramer,sV=0.2	
۱۲۱	۹,۱	121	32.2	121	۷۵,۲
۳۳۹	۱۴,۷	337	44.5	339	۷۴,۹
۱۹۴	۲,۶	183	41	194	۷۴,۷
Cramer,sV=0.276 **		*۰۹۸Cramer,sV=0.		Cramer,sV=0.004ns	
۴۱۰	۱۲	410	33.3	410	72
۹۳	۸	244	54.7	244	79.9
Phi=0.107*		**۲۰۹Phi=0.		**۱۲phi=0.1	

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

مشخص است اثرگذاری انطباق اجتماعی (به استثنای ماندگاری ۵ساله) و طبیعی حتی پس از کنترل توسط متغیرهای جمعیتی و زمینه‌ای ماندگار است و نکته دیگر اینکه با ورود متغیرهای جمعیتی - زمینه‌ای قدرت تبیین‌کنندگی متغیر وابسته در هر سه دوره زمانی مورد مطالعه افزایش قابل توجهی را تجربه می‌کند.

نتایج تحلیل چند متغیره

در جدول ۵، اثرگذاری انطباق اجتماعی و طبیعی و متغیرهای جمعیتی - زمینه‌ای بر احتمال ماندگاری مهاجران در سه دوره زمانی کوتاهمدت، میانمدت و طولانی مدت ارائه شده است. این اثرگذاری در دو مدل برای هر سه دوره زمانی ارزیابی شده است. آنچه

سنی کمتر از ۳۰ سال قرار دارند. همچنین افرادی که تحصیلات کاردانی یا کارشناسی دارند، با احتمال بیشتری (۴ برابر) در مقایسه با افرادی که تحصیلات آن‌ها دیپلم و پایین‌تر است، تا زمان بازنشستگی در منطقه صنعتی خواهند ماند. وضعیت شغلی مهاجران بیان می‌کند، احتمال ماندگاری میان مدت مهاجرانی که قرارداد مستقیم با فاز/شرکت هستند، ۵ برابر و آن‌هایی که نیروی پیمانکاری هستند، ۴ برابر بیشتر از افراد رسمی است. طول مدت اقامت مهاجران در منطقه نشان می‌دهد، افرادی که بیش از ۱۰ سال در منطقه هستند، ۴ برابر بیشتر از افرادی که ۵-۰ سال هستند، تا زمان بازنشستگی خواهند ماند.

احتمال ماندگاری افراد تا آخر عمر (بلندمدت)، بیانگر این است که احتمال ماندگاری افرادی که انطباق محیطی و اجتماعی بالایی در مقایسه با افرادی که انطباق پایینی دارند، بالاتر است. از میان متغیرهای جمعیتی-زمینه‌ای، متغیر سن بیانگر این است که احتمال ماندن افرادی که در گروه سنی ۳۹-۳۵ ساله هستند، ۱۰ برابر بیشتر از افرادی است که در گروه سنی کمتر از ۳۰ سال قرار دارند. همچنین افرادی که تحصیلات کاردانی یا کارشناسی دارند، با احتمال بیشتری (۸ برابر) در مقایسه با افرادی که تحصیلات آن‌ها دیپلم و پایین‌تر است، تا پایان عمر در این منطقه صنعتی خواهند ماند. وضعیت شغلی مهاجران بیان می‌کند، احتمال ماندگاری طولانی مدت مهاجرانی که قرارداد مستقیم با فاز/شرکت هستند، ۴ برابر و آن‌هایی که نیروی پیمانکاری هستند، ۱ برابر بیشتر از افراد رسمی است. طول مدت اقامت مهاجران در شهرستان کنگان نشان می‌دهد، افرادی که بیش از ۱۰ سال در منطقه هستند، ۲ برابر بیشتر از افرادی که ۵-۰ سال هستند، تا پایان عمر خواهند ماند. با توجه به نتایج جدول، در ماندگاری کوتاه مدت، مهاجرانی که انطباق بالایی با محیط طبیعی دارند و همچنین به لحاظ سنی در گروه ۳۹-۳۵ ساله قرار دارند و دارای

انطباق بالای مهاجران با محیط طبیعی بیانگر این است که ۲ برابر بیشتر از افرادی که انطباق سطح پایین با وضعیت اکولوژیک منطقه دارند، می‌مانند. نسبت بخت‌ها و آماره والد بیانگر این است که متغیر انطباق اجتماعی اثر معنی‌داری بر احتمال ماندن افراد در ۵ سال آینده ندارد. سطوح مختلف انطباق طبیعی بیانگر احتمال ماندن بالای افرادی است که انطباق بالایی با محیط طبیعی و اکولوژیک خود دارند. بر این اساس، احتمال ماندن افرادی که انطباق بالایی با وضعیت اکولوژیک منطقه دارند، ۶ برابر بیشتر از افرادی است که انطباق پایینی دارند. از میان متغیرهای جمعیتی-زمینه‌ای، متغیر سن بیانگر این است که احتمال ماندن افرادی که در گروه سنی ۳۹-۳۵ ساله هستند، ۱۱ برابر بیشتر از افرادی است که در گروه سنی کمتر از ۳۰ سال قرار دارند. همچنین افرادی که تحصیلات کاردانی یا کارشناسی دارند، با احتمال بیشتری (۲ برابر) در مقایسه با افرادی که تحصیلات آن‌ها دیپلم و پایین‌تر است، تا ۵ سال آینده در منطقه صنعتی پارس جنوبی خواهند ماند. وضعیت شغلی مهاجران بیان می‌کند، احتمال ماندگاری کوتاه مدت مهاجرانی که قرارداد مستقیم با فاز/شرکت هستند، ۱۱ برابر و آن‌هایی که نیروی پیمانکاری هستند، ۹ برابر بیشتر از افراد رسمی است. طول مدت اقامت مهاجران در این منطقه صنعتی نشان می‌دهد، افرادی که بیش از ۱۰ سال در منطقه هستند، ۱۲ برابر بیشتر از افرادی که ۵-۰ سال هستند، تا زمان بازنشستگی خواهند ماند. احتمال ماندگاری افراد تا زمان بازنشستگی یعنی میان مدت نشان می‌دهد، احتمال ماندگاری افرادی که از انطباق محیطی و نیز اجتماعی بالایی برخوردار هستند، در مقایسه با افرادی که انطباق پایینی دارند، بیشتر است. از میان متغیرهای جمعیتی-زمینه‌ای، متغیر سن بیانگر این است که احتمال ماندن افرادی که در گروه سنی ۳۹-۳۵ ساله هستند، ۹ برابر بیشتر از افرادی است که در گروه

ماندگاری طولانی مدت یعنی تا پایان عمر، افرادی که انطباق بالایی در زمینه محیط طبیعی و اجتماعی دارند، ماندگارتر هستند و عوامل محیطی و اجتماعی اثر بیشتری در ماندگاری طولانی مدت افراد دارند.

تحصیلات کاردانی یا کارشناسی، وضعیت شغلی قرارداد مستقیم، بیش از ۱۰ سال در منطقه صنعتی و در پتروشیمی مشغول کار هستند، بیشتر است. در ماندگاری میان مدت، افرادی که در گروه سنی ۴۰-۶۲ ساله قرار دارند، بیشتر در منطقه خواهند ماند؛ اما در

جدول ۵: نتایج تحلیل رگرسیون لوجستیک دو وجهی از تأثیر انطباق اجتماعی و محیطی بدون / با کنترل متغیرهای جمعیتی - زمینه‌ای بر احتمال ماندگاری کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت مهاجران

احتمال ماندگاری تا آخر عمر (بلندمدت)		احتمال ماندگاری تا بازنشستگی (میان مدت)				احتمال ماندگاری تا ۵ سال آینده (کوتاه مدت)						
مدل ۲		مدل ۱		مدل ۲		مدل ۱		مدل ۲		مدل ۱		
نسبت بخت‌ها	آماره والد	نسبت بخت‌ها	آماره والد	نسبت بخت‌ها	آماره والد	نسبت بخت‌ها	آماره والد	نسبت بخت‌ها	آماره والد	نسبت بخت‌ها	آماره والد	
1.1*	7.8	3.2**	12.3	0.949*	3.02	0.959*	3.09	0.389*	5.3	0.338**	11.3	انطباق فرد-محیط طبیعی کم متوسط بالا
4.7*	11.3	7.6**	16.8	1.13**	5.4	1.41*	5.31	6.5**	19.06	2.82**	8.2	
0.883ns	0.226	2.09**	16.9	0.536**	4.2	1.4*	12.2	0.570ns	2.05	1.06ns	0.037	انطباق فرد-محیط اجتماعی کم متوسط بالا
5.02**	9.9	5.7**	20.8	1.6**	4.5	1.5**	8.2	1.58ns	1.46	1.17ns	0.285	
3.9**	5.8			0.061**	27.2			0.455*	4.06			سن کمتر از ۳۰ سال
4.1**	8.3			8.4**	38.5			11.23*	9.8			۳۰-۳۴ سال
9.6**	17.8			9.01	24.7			6.45**	7.04			۳۵-۳۹ سال
												۴۰-۶۲ سال
8.4**	10.3			3.7**	10.9			2.24*	3.86			سطح تحصیلات دبیرم و پایین تر
0.667*	3.2			0.660ns	0.46			0.616*	2.35			کاردانی و کارشناسی کارشناسی ارشد و دکتری
1.07*	4.3			3.8**	7.5			9.3**	27.4			وضعیت شغلی رسمی پیمانکاری قرارداد مستقیم
3.5**	9.1			4.8*	11.3			11.4**	31.8			
1.04*	4.3			2.6**	44.27			4.5*	11.5			طول مدت اقامت ۰-۵ سال
2.1*	7.11			4.4**	11.07			11.9**	33.9			۶-۱۰ سال بالاتر از ۱۰ سال
0.970ns	0.236			0.612*	3.57			1.1*	5.4			محل کار فاز پتروشیمی
3.29**		1.02**		3.57**		0.840**		2.67**		1.97**		B Constant
۹۵.۲		۸۹.۳		۹۰		۶۵.۸		۸۸.۱		۸۴		Correct predicted (%)
50.5		23.6		۵۲.۱		۲۶.۷		47.1		21.5		Pseudo R2(%)

نکته: ® گروه مرجع، * معنادار در سطح ۰.۰۵ درصد، ** معنادار در سطح ۰.۰۱، *** معنادار در سطح ۰.۰۰۱ درصد.

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

نتیجه

تغییرات ساختار سنی و جنسی شهرستان کنگان در دوره ۱۳۹۵-۱۳۷۵ بیان‌کننده این است که مهاجرت به دلیل صنعتی‌شدن مهم‌ترین عامل تغییرات جمعیتی ایجاد شده است و زمینه را برای شکل‌گیری الگوی مهاجرتی خاصی فراهم کرده که در مقایسه با الگوهای معمول در مهاجرت داخلی متفاوت است. این تفاوت را می‌توان در دوام بیش از دو دهه‌ای این جریان مهاجرتی و میانگین سنی مهاجران (۲۰-۴۰ ساله) برشمرد. ورود این حجم از جمعیت مهاجر به شهرستان، چالش‌های اجتماعی و فرهنگی قابل‌توجهی را شکل داده که اهمیت بالایی در مطالعه و پژوهش برخوردار است؛ اما چالش جدی این منطقه که می‌توان آن را به اکثریت مناطق صنعتی- معدنی تعمیم داد، پایداری جمعیتی این مناطق است. مفهومی که این مطالعه به دنبال آن است، بررسی و پژوهش در ارتباط با این مسئله است که ورود این حجم از نیروی کار مهاجر در شهرستان ساحلی کنگان ماندگار خواهد بود؟ و اینکه چه شرایط و عواملی در ماندگاری یا بازگشت جمعیت مهاجران اثرگذار است؟

نتایج حاصل از وضعیت مهاجران به لحاظ میزان ماندگاری نشان می‌دهد که ۷۵ درصد از مهاجران تا ۵ سال آینده، ۴۱ درصد تا زمان بازنشستگی و ۱۰ درصد تا پایان عمر قصد دارند در این منطقه بمانند. به طور کلی میانگین مدت زمان ماندن مهاجران در این منطقه صنعتی حدود ۹ سال است. یافته‌های مطالعه بیانگر این است که همراه با افزایش سن، تمایل به ماندن، هر چند با شیب ملایم افزایش می‌یابد. همچنین، مهاجرانی که طول مدت اقامت بیشتری دارند، تمایل بیشتری برای ماندن تا زمان بازنشستگی دارند؛ از این رو می‌توان حضور بیشتر مهاجران را با انطباق بیشتر و در نتیجه تمایل بالاتر برای ماندن همراه دانست. نتایج مطالعه در ارتباط با طول مدت اقامت مهاجران و افزایش تمایل به ماندن

با مطالعات کو و رویسیکار^۱ (۲۰۰۴)، هیل^۲ (۱۹۸۷) و هوندانگو-سوتلو^۳ (۱۹۹۵) در زمینه طول مدت اقامت و نقش آن در پذیرش جامعه جدید و ماندن طولانی‌مدت همخوانی دارد. انطباق مهاجران با محیط‌های اجتماعی- فرهنگی و طبیعی نشان می‌دهد که انطباق با این دو محیط (محیط اجتماعی- فرهنگی و طبیعی) نقش بسزایی در ماندگاری طولانی‌مدت مهاجران نیروی کار دارد. این بدین معناست که افرادی که بیشتر و بهتر با شرایط اجتماعی و فرهنگی این منطقه صنعتی سازگار شده‌اند، مدت زمان بیشتری را در منطقه خواهد ماند. همچنین، مهاجرانی که سازگاری بیشتری با شرایط محیطی و آب و هوایی این منطقه داشته‌اند، تمایل دارند زمان بیشتری را در این منطقه زندگی کنند که خود مؤید این مطلب است، انطباق محیطی می‌تواند به‌عنوان بُعد جدید برای نظریه انطباق در مطالعات مربوط به مهاجرت به کار گرفته شود.

این نتایج با یافته‌های مطالعه فرهودی و همکاران (۱۳۸۸)، قدمی و همکاران (۱۳۹۰)، مختاری ملک‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴) و بشارتی‌فر و همکاران (۱۳۹۵) همخوانی دارد. نتایج تحلیل رگرسیونی از عوامل مؤثر بر ماندگاری مهاجران بیانگر این است، در ماندگاری طولانی‌مدت یعنی تا پایان عمر، افرادی که انطباق بالایی در زمینه محیط طبیعی و اجتماعی دارند، ماندگارتر هستند و عوامل محیطی و اجتماعی اثرگذاری بیشتری در ماندگاری طولانی‌مدت افراد دارد. متغیرهای سن، تحصیلات، وضعیت شغلی، طول مدت اقامت و محل کار به طور معناداری ماندگاری مهاجران را تحت تأثیر قرار می‌دهند. این متغیرها که برای ماندگاری سه دوره زمانی وارد معادله شده‌اند، نشان می‌دهند که ماندگاری افراد در سنین ۳۹-۳۵ ساله در کوتاه‌مدت و میان‌مدت و ۶۲-۴۰ ساله در طولانی‌مدت بیشتر از سایر

1. Kuo.H.C.B and Roysircr.G
2. Hill.J.K
3. Hondagneu-Sotelo.P

ماندن طولانی مدت نداشته و به این مناطق تنها به عنوان محل کسب و درآمد توجه دارند و پس از تأمین مالی و استقلال اقتصادی و سرمایه‌گذاری در مناطق دیگر، منطقه مذکور را ترک می‌کنند؛ بنابراین می‌بایست در زمان شکل‌گیری و تأسیس این مناطق، به محیط به گونه‌ای توجه شود که بتواند به لحاظ رفاهی و تسهیلات و نیز امکانات بهداشتی و پزشکی و نیز آموزشی متناسب با جمعیت و نیروی کاری باشد که از مناطق مختلف کشور و با سطوح فرهنگی-اجتماعی و اقتصادی متفاوتی وارد می‌شوند. یکی دیگر از مسائل، اهمیت و نقش انطباق اجتماعی و فرهنگی مهاجران در ماندگاری طولانی مدت است که این امر برای مهاجرانی بیشتر رخ داده که منازل مسکونی آن‌ها در کنار افراد بومی بوده و بر این اساس ارتباط نسبتاً بالاتری در مقایسه با مهاجرانی داشته‌اند که در منازل سازمانی سکونت داشته‌اند؛ بنابراین جدا کردن مهاجران و افراد بومی و سکونت دادن آن‌ها در محله‌های خاص به کاهش انطباق اجتماعی انجامیده که در برخی مطالعات گذشته نیز به آن اشاره شده است و عدم ماندگاری طولانی مدت مهاجران را در مناطقی مانند مسجدسلیمان و ماهشهر به دنبال داشته است (امیری ۱۳۹۰؛ بشارتی فرد و همکاران، ۱۳۹۵). از طرفی دیگر، علی‌رغم اینکه در این مطالعه سعی شده پرسشنامه مورد نظر از اعتبار بالایی برخوردار شود، به نظر همراه کردن روش‌های کمی با کیفی می‌تواند علاوه بر اینکه حوزه‌ها و محیط‌ها را با توجه به نوع مهاجران و نیز مناطق مختلف (صنعتی و غیرصنعتی) به صورت دقیق‌تر مشخص کند، دقت تدوین پرسشنامه را نیز در زمینه شناسایی و سنجش ارزش‌ها، هنجارهای مرتبط با فرد و محیط افزایش دهد.

گروه‌های سنی است؛ بنابراین با نتایج مطالعه موبینیهان و پاندای (۲۰۰۷) که به اثر منفی سن بر ماندگاری تأکید دارند، متفاوت است. متغیر تحصیلات نیز نشان می‌دهد افرادی که دارای تحصیلات کاردانی و کارشناسی هستند، ماندگاری بیشتری نسبت به مهاجرانی دارند که دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر و دیپلم و پایین‌تر هستند. طول مدت اقامت بیانگر این است، ماندگاری افرادی که مدت حضور آنان در منطقه بالاتر از ۱۰ سال است در هر سه دوره زمانی بیشتر از دیگر افراد است؛ این بدین معنی است که مدت زمان ماندن بیشتر این گروه از مهاجران با انطباق بالاتر در محیط‌های مختلف همراه شده و بر زمان ماندن اثر گذاشته است. نتایج به دست آمده بر تعامل نظری و مفهومی ماندگاری، انطباق، عوامل اقتصادی-اجتماعی براساس نظریه‌های انطباق و دیدگاه‌های اقتصادی حوزه مهاجرت تأکید دارد. در کنار متغیرهایی مانند سن، درآمد و مدت زمان حضور در منطقه، انطباق مهاجران با محیط اجتماعی و طبیعی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌ها در ماندگاری مهاجران محسوب می‌شوند. اثرگذاری معنادار انطباق مهاجران، بیان‌کننده این است که رویکرد نظری انطباق می‌تواند در مطالعات حوزه مهاجرت بیشتر به کار گرفته شود و این امکان را به وجود آورد که به توسعه دیدگاه‌های نظری مطالعات مهاجرت کمک کند. مطالعه انجام‌شده این را بیان می‌کند که ایجاد صنعت و فراهم کردن اشتغال همراه با درآمد بالا به تنهایی نمی‌تواند، مهاجرانی که به عنوان مهاجر نیروی کار به مناطق صنعتی مهاجرت می‌کنند، در طولانی مدت حفظ کند. همچنین، افرادی که از درآمد و تحصیلات بالایی برخوردار هستند، تمایلی برای

منابع

- امیری، نورالدین (۱۳۹۰). تاثیرات فضایی- مکانی تأسیسات پارس جنوبی بر مراکز جمعیتی بخش عسلویه، رساله دوره دکتری. تهران: دانشگاه شهید بهشتی. دانشکده علوم زمین. گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.
<https://centlibrary.sbu.ac.ir/site/catalogue/380800>
- امینی‌نژاد، غلامرضا (۱۳۹۴). تحلیل و بررسی اثرات قطب صنعتی پارس جنوبی بر ساختار روستاهای استان بوشهر: شهرستان‌های عسلویه، کنگان، دیر و جم، مجله برنامه‌ریزی فضایی. سال پنجم. شماره پیاپی ۱۶. صفحات ۱۲۲-۱۰۱.
<https://www.sid.ir/paper/223692/fa>
- بشارتی‌فرد، صادق؛ اسماعیل قادری؛ زهرا پیشگاهی‌فرد (۱۳۹۵). تعیین استراتژی‌های توسعه پایدار در نفت شهرها (مطالعه موردی شهر آبادان)، فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای). دوره ۶. شماره ۲۴. صفحات ۶۷-۵۳.
http://www.jgeoqeshm.ir/article_43338.html
- دوکاسترو، خوزه (۱۳۵۸). انسان گرسنه، انتشارات موسسه امیر کبیر. تهران.
<https://amirkabirpub.ir/product/15642>
- زنجانی، حبیب‌الله (۱۳۷۱). جمعیت و شهرنشینی در ایران، وزارت مسکن و شهرسازی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری. تهران.
<https://lib.ui.ac.ir/inventory/1/18413.htm>
- صابری‌زفرقندی، محمدباقر؛ آفرین رحیمی‌موقر؛ احمد حاجبی؛ معصومه امین‌اسماعیلی؛ عمران رزاقی؛ خستو گل آرا؛ رضا جارسبیه (۱۳۸۸). وضعیت مصرف مواد مخدر، اعتیاد و خدمات مربوطه در کارگران منطقه صنعتی عسلویه، مجله حکیم سال دوازدهم. شماره ۴، صفحات ۶۸-۵۸.
<https://www.sid.ir/paper/29392/en>
- صادقی‌فسایی، سهیلا (۱۳۸۵). ارائه یک الگوی مفهومی برای مسایل و انحرافات اجتماعی و راه‌حل‌های کاهش آن در عسلویه، مجله جامعه‌شناسی ایران. سال هفتم. شماره ۲. صفحات ۱۴۶-۱۱۹.
<https://www.sid.ir/paper/67416/fa>
- طالبیان، سیدامیر؛ محمد فاضلی؛ عقیل دغاغله (۱۳۸۷). تحلیل تأثیر اجتماعی توسعه صنعتی در منطقه عسلویه، نامه علوم اجتماعی. سال شانزدهم. شماره ۳۳. صفحات ۷۶-۵۵.
<https://www.sid.ir/paper/2354/fa>
- قدمی، مصطفی و همکاران (۱۳۹۰). تعیین استراتژی‌های توسعه شهرهای متکی بر صنعت استخراج نفت با استفاده از روش SWOT، آنالیز IEA و ماتریس QSPM (نمونه موردی: شهر دوگنبدان)، مجله مدرس. برنامه‌ریزی و آمایش فضا. دوره ۱۵. شماره ۳. پاییز. صفحات ۵۸-۳۹.
<https://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-4898-fa.html>
- فرهودی، رحمت‌اله و همکاران (۱۳۸۸). چگونگی توزیع فضایی جمعیت در نظام شهری ایران طی سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵، پژوهش‌های جغرافیای انسانی. دانشگاه تهران. شماره ۶۸. تابستان. تهران.
<https://www.sid.ir/paper/139103/fa>
- لوکاس، دیوید و پاول میر (۱۳۸۱). درآمدی بر مطالعات جمعیتی، ترجمه حسین محمودیان. انتشارات دانشگاه تهران. تهران.
<https://www.adinehbook.com/gp/product/9640351765>
- مرکز آمار ایران (۱۳۸۲). مهاجرت و شهرنشینی در ایران، تهران. دفتر انتشارات و اطلاع‌رسانی مرکز.
<https://amar.org.ir/>
- مرکز آمار ایران (۱۳۸۵ و ۱۳۷۵). نتایج تفصیلی سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵، ۱۳۸۵.
<https://amar.org.ir/>
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). نتایج اولیه سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰.
<https://amar.org.ir/>

محمودیان، حسین (۱۳۷۹). پژوهشی در زمینه‌های نظری و نتایج تجربی مهاجرت و باروری، نامه علوم اجتماعی. شماره ۱۵. صفحات ۱۶۴-۱۴۷.

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/44204>

مختاری‌ملک‌آبادی، رضا؛ نفیسه مرصوصی؛ سیدعلی حسینی؛ محمد غلامی (۱۳۹۴) تعیین راهبردهای توسعه شهری پایدار در شهرهای استخراجی مطالعه موردی: شهر استخراجی عسلویه، مجله‌آمایش جغرافیایی فضا. دوره ۵. شماره ۱۵. صفحات ۷۹-۶۱.

<https://www.sid.ir/paper/503443/fa>

References

Abbasi shavazi, Mohammad Jalal & Rasoul Sadeghi (2015). Socio-cultural Adaptation of Second-generation Afghans in Iran. *International Migration*, Vol. 53, No.6., 89-110.

https://www.researchgate.net/publication/260305708_Socio-cultural_Adaptation_of_Second-generation_Afghans_in_Iran

Agadjanian, Victor., Gorina, Evgenia & Cecilia Menjivar (2014). Economic incorporation, civil inclusion, and social ties: plans to return home among central Asian migrant women in Moscow, Russia. *International Migration Review*, Vol.48, No.3, 577-603.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/imre.12117>

Ager, Alastair & Alison Strang (2008). Understanding Inteferation: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, Vol 21, No.2, 166-191.

<https://academic.oup.com/jrs/article/21/2/166/1621262>

Berry, John W., Phinney, Jeans S, Sam, David L & Paul Vedder (2006). Immigrant Youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology*, Vol.55, No.3, 303-332.

<https://iaap-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>

Berry, John W (1992). Acculturation and Adaptation in a New Society. *International Migration*, Vol.30, No.1, 69-85.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-2435.1992.tb00776.x>

Borjas, George J (1989). Economic theory and International migration. *International migration review*, Vol 23. No 3, 457-485.

<https://www.jstor.org/stable/2546424>

Carling, Jorgen & Silje Vatne Pettersen (2014). Return migration intentions in the integration-transnationalism matrix, *International Migration*, Vol 52, No 6. 13-30.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imig.12161>

Constant, Amelie & Douglas S. Massey (2002). Return migration by German guestworkers: neoclassical versus new economic theories. *International Migration*, Vol 40, No 4, 5-38.

<https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/15286783.pdf>

De Hass, Hein & Tineke Fokkema (2011). The effects of integration and transnational ties on international return migration intentions, *Demographic Research*, Vol.25, 755-782.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26161043/>

De Haas, Hein., Fokkema, Tineke & Mohamed Fassi Fihri (2015). Return Migration as Failure or Success? The Determinants of Return Migration Intentions Among Moroccan Migrants in Europe. *Journal International Migration Integration*, Vol 16, No2, 415-429.

<https://www.demographic-research.org/volumes/vol25/24/25-24.pdf>

Dustmann, Christian (2001). Why go back? Return motives of migrant workers. in *International Migration: Trends, Policies and Economic Impact*. Edited by Slobodan Djajic Routledge, London.

<https://www.econbiz.de/Record/why-go-back-return-motives-of-migrant-workers-dustmann-christian/10001609829>

- Gordon, Milto M (1964). *Assimilation in American Life, the Role of Race, and National Origins*. Oxford University Press, New York.
<https://www.amazon.com/Assimilation-American-Life-Religion-National/dp/0195008960>
- Harris, John R & Michael P Todaro (1970). Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis. *The American Economic Review*, Vol 60, No 1, 126-142.
<https://www.jstor.org/stable/1807860>
- Hill, J K (1987). Immigrant decisions concerning duration of stay and migratory frequency. *Journal of development economics*, Vol 25, No.1, 221-234.
<https://ideas.repec.org/a/eee/deveco/v25y1987i1p221-234.html>
- Hondagneu-Sotelo, Pierrette (1995). Beyond “the longer they stay” (and say they will stay): Women and Mexican immigrant settlement. *Qualitative Sociology*, Vol 18, No 1, 21-43.
<https://link.springer.com/article/10.1007/BF02393194>
- Massey, Douglas.S & Emilio A. Parrado (1998). International migration and business formation in Mexico. *Social Science Quarterly*, Vol 79, No.1, 1-20.
<https://www.semanticscholar.org/paper/International-migration-and-business-formation-in-Massey-Parrado>
- Moynihan, Donald P. & Sanjay K. Pandey (2007). The ties that bind: Social networks, person-organization value fit, and turnover intention. *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol 18, No 2, 205-227.
<https://academic.oup.com/jpart/article/18/2/205/935387>
- Portes, Alejandro & Robert L. Bach (1985). *Latin journey: Cuban and Mexican immigrants in the United States*. University of California Press.
<https://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pnr4h>
- Portes, Alejandro & Min Zhu (1993). The new second generation: Segmented Assimilation and its variant. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, No.530, 74-97.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0002716293530001006>
- Snel, Erik., Engbersen, Godfried & Arjen Leerkes (2006). Transnational involvement and social integration. *Global Networks*, Vol 6, No 3, 285-308.
https://www.researchgate.net/publication/227701838_Transnational_Involvement_and_Social_Integration
- Stark, Oded (1991). *The migration of labor*. Basil Blackwell, Cambridge, Massachusetts. USA.
<https://econpapers.repec.org/bookchap/blablaboo/1557860300.h>
- Todaro, Michael P (1969). A model of labor migration and urban unemployment in less developed countries. *The American Review*, Vol.59, No.1, 138-148.
<https://www.jstor.org/stable/1811100>
- Ward, Colleen & Antony Kennedy (1993). Acculturation and cross-cultural transition? Comparative studies of sojourner adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, No 24, 221-249.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=fa&user=QNe5_GIAAAAJ&cstart=200&pagesize=100&sortby=pubdate&citation_for_view=QNe5_GIAAAAJ:qjMakFHDy7sC